

Proppova teória rozprávky

Funkcie konajúcich postáv

Vladimír Jakovlevič Propp

- ▶ Proppova *Morfológia rozprávky* (1928) vo francúzskom preklade vyšla v roku 1965.
- ▶ Ruský štrukturalizmus
- ▶ Analyzujúc štruktúru tradičných ruských rozprávok, prezentuje ruský vedec ustálený repertoár dejov, invariant žánru.

Rozprávka je príhoda, ktorú vytvára
7 špeciálnych postáv. (Propp)

Konajúce postavy

- ▶ Hlavný hrdina
  - ▶ Vykonávateľ dôležitej úlohy pre záchranu (rodiča, princeznej, ľudu...)
- ▶ Protivník / škodca
  - ▶ Nepriateľ hrdinu
  - ▶ Jeho úlohou je znemožniť vykonanie hrdinskej úlohy

▶ **Pomocník hrdinu**

- ▶ Väčšinou cestuje spolu s hlavným hrdinom
- ▶ Pomáha mu plniť úlohu alebo ho stráži
- ▶ Často aj personifikovaná bytosť

▶ **Darca**

- ▶ Poskytne/daruje nejaký predmet, zvyčajne čarovný ako pomoc na splnenie úlohy

▶ Princezná

- ▶ Cárovna, kráľovná, môže byť aj zakliata bytosť zvyčajne ženského pohlavia, pre ktorú sa plní úloha alebo je jej súčasťou / cieľom
- ▶ Zvyčajne býva odmenou za vykonanú prácu / úlohu hrdinu

▶ Kráľ

- ▶ Zadávateľ ťažkých úloh hrdinovi
- ▶ Poskytovateľ odmeny za vykonanú prácu

▶ Nepravý hrdina

- ▶ Môže to byť príbuzný hlavného hrdinu, v istej chvíli preberajúci jeho rolu alebo známy, ktorý sa na hrdinu hrá
- ▶ Býva odhalený na konci príbehu, niekedy potrestaný za klamstvo
- ▶ Väčšinou býva zosmiešnený

Teóriu tvorí 7 typov postáv a 31
funkcií postáv

Východisková situácia

- ▶ spomínajú sa členovia rodiny, uvádza sa budúci hrdina, povie sa jeho meno alebo sa uvedie jeho situácia.

Po východiskovej situácii nasledujú funkcie:

Jeden z členov rodiny odchádza z domu.

Hrdinovi niečo zakazujú.

Zákaz sa porušuje.

Protivník sa pokúša vyzvedat'.

Protivník dostáva správy o svojej obeti.

Protivník sa pokúša oklamať svoju obeť, aby ju dostal alebo aby získal jej majetok.

Obet' uverí klamu a tým nevoľky pomáha nepriateľovi.

Protivník spôsobuje jednému členovi rodiny škodu alebo ujmu.

Jednému členovi rodiny čosi chýba, chce niečo mať.

Nešťastie alebo nedostač sa prenáša, k hrdinovi sa obracajú s prosbou alebo s príkazom, posielajú ho alebo prepúšťajú.

Hľadač súhlasí alebo sa rozhodne postaviť sa na odpor.

Hrdina opúšťa dom.

Hrdinu skúšajú, vypyujú sa ho. Je to príprava, aby dostal čarodejný prostriedok alebo pomocníka.

Hrdina reaguje na počínanie budúceho darcu.

Hrdina získa čarodejný prostriedok.

Hrdinu prenášajú, dopravujú, privádzajú na miesto, na ktorom sa nachádza hľadaný predmet.

Hrdina a protivník vstupujú do bezprostredného zápasu.

Hrdinu značkujú.

Vít'azstvo nad protivníkom.

Počiatočné nešťastie alebo nedostatč sa likviduje.

Hrdina sa vracia.

Hrdinu prenasledujú.

Hrdina sa zachraňuje od prenasledovania.

Hrdina prichádza domov alebo do inej krajiny nepoznaný.

Falošný hrdina si robí neopodstatnené nároky.

Hrdinovi dávajú ťažkú úlohu.

Úloha sa rieši.

Hrdinu spoznajú.

Falošný hrdina - škodca sa usvedčuje.

Hrdina dostáva nový vzhlad.

Nepriateľa potrestajú.

Hrdina sa ožení a získa majetok (kráľovstvo).

- ▶ <https://www.veselerozpravky.sk/sestricky-kozicky-sk/>